

Η ΕΞΟΔΟΣ ΤΟΥ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙΟΥ (ΜΕΣΑΝΥΚΤΑ 10^{ης} ΠΡΟΣ 11^η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1826)

Το Μεσολόγγι, διοικητική πρωτεύουσα της Αιτωλίας και Ακαρνανίας, όταν προσχώρησε – την 20^η Μαΐου 1821 – στην Επανάσταση, αποτελούσε, ήδη από τα δύσκολα χρόνια του μέσου 17^{ου} και του 18^{ου} αιώνα και ιδιαίτερα από το τελευταίο τέταρτό του – όταν διέθετε στόλο 80 περίπου πλοίων – το σημαντικότερο ναυτικό και εμπορικό κέντρο της Δυτικής και ιδιαίτερα της Στερεάς Ελλάδας. Σημειωτέον ότι τα πλοία του ταξίδευαν – μέσω της πολύτιμης και φημισμένης λιμνοθάλασσάς του – και το συνέδεαν όχι μόνο με το Ιόνιο Πέλαγος και την Πελοπόννησο αλλά και με την Κρήτη, τη Θεσσαλονίκη και τη Σμύρνη και κατ' αυτό τον τρόπο είχε ανοίξει τον δρόμο προς την ακμή της Ελληνικής εμπορικής ναυτιλίας.

Γι' αυτό και πολύ νωρίς από την έναρξη της Επανάστασης ο οθωμανός κατακτητής σχεδίασε και επιδίωξε την εξόντωση και τον αφανισμό των υπερασπιστών του και την ολοσχερή καταστροφή της πόλης, για να μην υπάρχει ένα τόσο σπουδαίο κέντρο – τόσο γεωγραφικά όσο και επιχειρησιακά – εναντίον του.

Έτσι, ενώ βρισκόταν – μεταξύ 1804 και 1826 – στην κυριαρχία του Αλή Πασά των Ιωαννίνων πολιορκήθηκε, από τον Οκτώβριο μέχρι και τον Δεκέμβριο του 1822, από τις δυνάμεις του Ομέρ Βρυώνη και του Κιουταχή, αλλά χωρίς επιτυχία (Πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου).

Τον Απρίλιο του 1825 άρχισε η Δεύτερη Πολιορκία από τις δυνάμεις του Κιουταχή και του Ιμπραήμ ο οποίος, με τον αιγυπτιακό στρατό του, είχε προχωρήσει από την Πελοπόννησο προς το σκοπό υποβοήθησης των δυνάμεων πολιορκίας της Πόλης από τον Κιουταχή. Γι' αυτό και έστησαν, από κοινού, έναν θανάσιμο κλοιό απομόνωσης του Μεσολογγίου, από στεριά και θάλασσα. Καταπονημένοι και στερούμενοι των πάντων (από τροφές μέχρι βόλια) οι ηρωικοί υπερασπιστές εξακολουθούσαν να αμύνονται παρά το γεγονός ότι αναγκάστηκαν να καταφύγουν στη βρώση κάθε ζωντανού οργανισμού, ακόμα και σάπιων φυκιών από τη λιμνοθάλασσα, με επακόλουθο μετά το λιμό να τους αποδεκατίσουν και οι ασθένειες.

Τη δεινή αυτή κατάσταση είχαν επιτείνει δύο γεγονότα: Αφενός ότι οι επανειλημμένες εκκλήσεις των επικεφαλής της φρουράς της πόλης, προς την

Κυβέρνηση στο Ναύπλιο, για τον εφοδιασμό της με τρόφιμα αντιμετώπισε τις διχόνοιες και την ασυμφωνία για τον τρόπο παροχής της βοήθειας με συνέπεια να αποφασισθεί η αποστολή των πλοίων, για την μεταφορά της, όχι ως ενός ενιαίου συνόλου, ώστε να καταστεί δυνατή η διάσπαση του φοβερού θαλάσσιου αποκλεισμού από τον Τουρκοαιγυπτιακό στόλο, αλλά σε τρεις αποστολές, διαδοχικά, με αποτέλεσμα την απόκρουση και πλήρη αποτυχία της. Αφετέρου γιατί, δυστυχώς, δεν κατέστη δυνατή η υπεσχημένη άφιξη του Γ. Καραϊσκάκη, στο ύψωμα του Ζογού, επικεφαλής εκστρατευτικού σώματος, αφού ο γενναίος οπλαρχηγός – του οποίου το σύνθημα έναρξης της επίθεσης περίμεναν – ασθένησε βαρεία και δεν μπορούσε να μετακινηθεί.

Υπό τις περιστάσεις αυτές και επειδή δεν υπήρχε άλλη διέξοδος σωτηρίας το συμβούλιο των οπλαρχηγών και των προκρίτων αποφάσισε την Έξοδο των Ελεύθερων Πολιορκημένων αφού προηγουμένως είχε απορριφθεί η πρόταση απελπισίας για τη σφαγή των γυναικόπαιδων και των αδυνατούντων να μετακινηθούν για να μην πέσουν στα χέρια των εχθρών.

Αποφασίσθηκε η Έξοδος από τρία σημεία του τείχους υπό τους αρχηγούς της Εξόδου Νότη Μπότσαρη, Δημήτρη Μακρή και Κίσο Τζαβέλλα επικεφαλής τριών σωμάτων, με την τοποθέτηση των γυναικόπαιδων ανάμεσα στους ένοπλους.

Δυστυχώς ο άνθρωπος των πολιορκημένων που ντυμένος ως Τουρκαλβανός, κατόρθωσε να διαφύγει από το Μεσολόγγι για να ζητήσει τη βοήθεια του Καραϊσκάκη, τη βρήκε αδύνατη όπως προαναφέραμε.

Ακόμα χειρότερα, ένας προδότης (αδιευκρίνιστο εάν ήταν Βούλγαρος ή ονομαζόταν Βούλγαρης) είχα αποκαλύψει το σχέδιο της εξόδου και την ώρα στους εχθρούς.

Συνέπεια των προηγούμενων ήταν τα τρία κύματα των εξερχομένων να αποδεκατιστούν από τις τουρκοαιγυπτιακές δυνάμεις που παραμόνευαν έξω από τα τείχη της πόλης. Οι τρεις, περίπου, χιλιάδες υπερασπιστές του Μεσολογγίου είχαν να αντιμετωπίσουν τις περισσότερες των 10.000 ανδρών του Κιουταχή, των 15.000 του Ιμπραήμ και τις 3.000 των Τουρκαλβανών του Μουστάμπεη που είχαν κι αυτοί κινηθεί κατά της πόλης. Στην καταστροφή αυτή συνέτεινε και το γεγονός ότι κατά την έξοδο του τρίτου κύματος των υπερασπιστών της πόλης επικράτησε πανικός όταν ακούστηκε από κάποια χείλη, το σύνθημα: πίσω, πίσω! Λιποψυχία των εξερχομένων; Τέχνασμα του

εχθρού; Ανεξιχνίαστο. Γεγονός είναι ότι οι εξερχόμενοι αντιμετώπισαν τη λυσσαλέα επίθεση πρώτα των Αλβανών του Κιουταχή και των Αιγυπτίων του Ιμπραήμ για να υποστούν, στο τέλος, την επίθεση των Τουρκαλβανών του Μουσταάμπεη.

Αποτέλεσμα ήταν να γλιτώσουν περίπου 1500 αγωνιστές – ανάμεσά τους και οι τρεις αρχηγοί της Εξόδου – και 100 περίπου γυναικόπαιδα.

Ίδια τύχη είχαν και οι παραμείναντες εντός των τειχών ασθενείς, τραυματίες και ανήμποροι υπερήλικες. Για να σημάνουν, με το παράδειγμά τους, ότι το δέντρο της λευτεριάς ποτίζεται με αίμα όταν πρέπει να το ποτίσουν μ' αυτό οι ηρωικοί υπερασπιστές της πατρίδας τους.

Αναφερόμαστε στη θυσία του Επισκόπου Ρωγών Ιωσήφ που, προκειμένου να μην υποκύψει στους βάρβαρους εχθρούς όπως και ο τραγικός δημογέροντας Χρίστος Καψάλης άναψαν – με τη φλόγα της υπέρτατης ανδρείας και τη θυσία για την πατρίδα, απέναντι στο μισητό εχθρό – την μπαρουταποθήκη που ήταν κοντά τους για να πάρουν μαζί τους όσους περισσότερους κατακτητές μπορούσαν.

Ανάμεσα στα θύματα πρέπει να αναφερθεί και ο Ελβετός γιατρός, φιλέλληνας, Ιωάννης – Ιάκωβος Μάγερ που είχε εγκατασταθεί στο Μεσολόγγι από το 1821, περίπου, εκδίδοντας την περιώνυμη εφημερίδα «Ελληνικά Χρονικά».

Στο ίδιο χώμα που λίγα χρόνια πριν και συγκεκριμένα στις 19 Απριλίου 1824 άφηνε την τελευταία του πνοή, με το όραμα της ελευθερίας της Ελλάδας στα ονειροπόλα μάτια του, ο μεγάλος Άγγλος Φιλέλληνας ποιητής Λόρδος Βύρων – μορφή σημαντική του ρομαντικού κινήματος και διακεκριμένος ποιητής – που είχε εγκαταλείψει από το 1809, εθελοντικά, την πλούσια σε αγαθά και παιδεία ζωή του για να την αφιερώσει, τελικά, στην επαναστατημένη Ελλάδα και την ελευθερία της.

Η τραγωδία και υπέρτατη θυσία του Μεσολογγίου αφύπνισε την κοινή γνώμη της Ευρώπης κι έτσι εξέχουσες προσωπικότητες της πολιτικής, του πνεύματος και της τέχνης όπως και του τύπου συγκλονίστηκαν. Μ' αυτό τον τρόπο το ολοκαύτωμα του Μεσολογγίου βοήθησε τον απελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων να προσλάβει διεθνή προβολή. Το τίμημα ήταν το αίμα, που έβαψε τη δοξασμένη γη του Μεσολογγίου, όσων το έχυσαν εκεί που σήμερα βρίσκεται η Πύλη της Εξόδου, ο τύμβος με τα οστά τους, οι τάφοι τους, τα ηρώα τους και

οπουδήποτε αγωνίστηκαν. Ακριβώς εκεί που η Ελλάδα, ευγνωμονούσα οφείλει να κλίνει, αιώνια, το γόνυ του σεβασμού, της τιμής και της μνημοσύνης τους.

Γ' αυτό όταν η μνήμη μας ταξιδεύει στην Ιερή Πόλη του Μεσολογγίου – των εσαεί «Ελεύθερων Πολιορκημένων» - θα πρέπει να επαναφέρει στη σκέψη μας τους υπέροχους στίχους του άξιου τέκνου της, του «εθνικού» μας Κωστή Παλαμά, που την ύμνησε: «Νέα ιστορία γράφεται. Στα ολόσπρα της δευτέρια, γερμένη πρωτοχάραξεν η Ελλάδα τ' όνομά της»!!

Το Μεσολόγγι απελευθερώθηκε το 1829.

Γιάννης Ευαγ. Λάκατζης

Διπλωματικός (ε.σ.), Καθηγητής (h.c.)

Πανεπιστημίου Δ. και Ο. Αγίας Πετρούπολης